

הַתְּפִלָּה וְהַכְּבוֹד לְדוֹת עוֹלָמִים

תְּפִלָּה וְהַכְּבוֹד

עִם בְּאוּר
הַתְּפִלָּה וְהַכְּבוֹד

יוצא לאור ע"י
"ישיבת אביר יעקב" - נהריה
מכון "אור לישראל" - נהריה - ירושלים

מהדורת שראין

מכון אור לישראל - ירושלים - נהריה
מכון ויהוד

ישיבת אביר יעקב
אור מאריך שמוחה
נהריה

בְּיָמֵינוּ מְבַרְכִים אֶת הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ

בְּיָמֵינוּ מְבַרְכִים אֶת הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ

יוצא לאור על ידי
מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישראל וירושלים
בראשות הרב שלמה אביהצירא שליט"א

עורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומרניץ
ריש מתיבתא "עון והדר" ור"כ להוראה "באר ישראל"

עורך הביאור:
הרב דוד גבירצמן

עורך אהראי:
הרב משה גרינבוים

עורכים ומבקרים:
הרב יוסף הרשמן | הרב משה חיים תנונו
הרב אשר ירכלום | הרב יצחק נאג

חברי מערכת:
הרב אהרן בינג | הרב יעקב וואלך
הרב דוד דויטש | הרב דוד וינברגר

נסדר על ידי מכללת התורה עון והדר
בנשיאות האגף הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד באר משה מאנסי

הפגת והזמנת: 'היכל תורה'

באירופה:
tel. 44-20-8806-0176

באר"ב:
tel. (718) 437-0054
fax. (718) 437-5314

בארץ ישראל:
טל: 02-9924603
פקס: 03-5435884

תקוני הזהר

עם באור
הפטר והפסוק

הארות והערות ותקבלו בכרם
מכון אור לישראל
רח' יוסף חבני 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

©
כל הזכויות שמורות
לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27 נהריה

הואיל ומושקע במהדורה זו תק רב ויגיעה
רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ
הזכויות בכל המדעות, אנו אוסרים בכל
תוקף כל הדפסה צילום והעתקה טולל
העתקה הלכתית או אחסנה במחשב או
מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן און
לעשות כל שימוש מסחרי בתוכנו הנוגע
ובתוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא
יעשה בו שימוש שלא כדן. ושארית
ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל שאין בו חשש הלול שבת
PRINTED IN ERETZ ISRAEL

סדר עמוד: ש"ס

עיצוב כריכה ושערות:
דימון | עיצוב ותדמית

פתיחה

א. רבי שמעון אָזל ליה נַעֲרַק לְמַדְבְּרָא דְלֹדֵד, וְאַתְּגַנְיז בְּחַד מְעַרְתָּא, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, אֶתְרַחֵישׁ נִיסָא, נֶפֶק לְהוֹן חַד חָרוּב וְחַד מְעִינָא דְמִיָּא, אֶכְלִי מֵהָהוּא חָרוּב וּשְׁתֵּן מֵהָהוּא מִיָּא, הָוָה אֱלִיָּהוּ זְכוּר לְטוֹב אֲתִי לְהוֹן בְּכָל יוֹמָא תְרִי זִימְנִי וְאוֹלִיף לֹון,

הפּתּוּר וְהַפְּבוֹד

התגלות סודות התורה על ידי רשב"י

וכשהתגברה הגזירה ערק למדברא דלודי - ברח למדבר לודי ואתגנזי בחד מערתא, הוא ורבי אלעזר בריה - והטמין עצמו שם במערה אחת, הוא ורבי אלעזר בנו, אתרחיש ניסא, נפק להון חד חרוב וחד מעינא דמיא - התרחש להם שם נס וצמח עבורם עץ חרוב אחד ומעיין מים חיים, אכלי מההוא חרוב ושתן מההוא מיא - והיו אוכלים מעץ החרוב ושותים ממי המעיין, הוה אליהו זכור לטוב אתי להון בכל יומא תרי זימני ואוליף לון

המאמר דלהלן מקורו בזהר חדש פרשת כי תבא (דף ע"א) והובא כאן בקיצור, כהקדמה לגילוי סודות התורה על ידי רשב"י וחיבור ספר התיקונים הזה. והמעשה נודע ומובא בש"ס מסכת שבת (דף לג). מאחר שדיבר רבי שמעון בגנותה של מלכות רומי ונשמעו דבריו למלכות וביקשו להרגו, לכן הלך יחד עם רבי אלעזר בנו והתחבאו בבית המדרש, וכשהתגברה הגזירה הלכו והסתתרו במערה אחת במשך שלשה עשר שנים ועסקו שם בתורה^א, וזה מה שפתח כאן וסיפר:

רבי שמעון אָזל ליה - רבי שמעון הלך לו בתחילה עם רבי אלעזר בנו, והתחבא בבית המדרש מפני המלכות שביקשו להורגו,

התגלות אליהו הנביא לרשב"י במערה

מקורות וציטוטים

ועוסקין בחיי שעה כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף יצתה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם. הדור אול איתיבו תריסר ירחי שתא, אמרו: משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש, יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם, ע"כ. **ב. ובסוד** בריחת רשב"י למדבר, מובא בליקוטי הש"ס (ריש מסכת שבת) בשם האריז"ל וז"ל: דע כי הרשב"י ע"ה היה ניצוץ ממושה רבינו ע"ה וכמו שמושה ברח מפני חרב פרעה והשיג שלימותו שם במדבר, כך הרשב"י ברח מפני הקיסר והשיג שלימותו שם במערה המדברה בלוד וזה שכתב בזהר רות מי לנו גדול כמושה. מהרב זלה"ה, ע"כ.

ג. ע"פ באר לחי רואי.

וכתב ביאור זה על פי ביאורו לומר 'בר יוחאי', שביאר שם כפל הלשון 'יום נסת יום אשר ברחתי', כי ניסה היא למקום קרוב ובריחה למקום רחוק (ע"פ ערכי הכינויים, ערך ניסה, בשם ספר החכמה), והיינו מה שנאמר שם בגמרא (שבת לג) אול הוא ובריה טשו בי מדרשא, שהוא מקום קרוב, וזה כוונת הפיוט 'יום נסת' כלומר שברחת בתחילה למקום קרוב לבית המדרש, ולאחר מכן

א. וזה לשון הגמרא שם: דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ויתבי יהודה בן גרים גביהו פתח ר' יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות ר' יוסי שתק נענה רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמן גשרים ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות, אמרו: יהודה שעילה יתעלה, יוסי ששתק יגלה לציפורי, שמעון שגינה ייהרג. אול הוא ובריה טשו בי מדרשא כל יומא הוה מייתי להו דביתיה ריפתא וכוזא דמיא וכרכי, כי תקיף גזירתא אמר ליה [רבי שמעון] לבריה: נשים דעתן קלה עליהן דילמא מצערי לה ומגליא לן. אולו טשו במערתא, איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא והוון משלחי מנייהו, והוון יתבי עד צוארייהו בחלא. כולי יומא גרסי בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו. איתבו תריסר שני במערתא אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא אמר: מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזירתיה. נפקו חזו אינשי דקא כרבי זרעי אמר מניחין חיי עולם

וְלֹא יָדַע אֵינִישׁ בְּהוּ וְכוּ', בְּזוּהַר חֲדָשׁ פְּרֻשֵׁת תְּבוּאָה כְּתוּב שֵׁם וְדָא
 אֲתַקְרִי תִקּוּנֵי הַזוּהַר.
 דְּאֵינּוֹן שְׁבַעֲיִן אַנְפִּין לְאוּרִייתָא דְפְרִישׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחַאי בְּמַלְתָּ
 בְּרֵאשִׁית מִסְתְּרֵי אוּרִייתָא.

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

שם צערו הגדול של רבי שמעון על ריחוקו מבני הישיבה שאין מי שיגלה להם סודות התורה הקדושה, וכשיצא מהמערה קיבל רשות והחל לגלות סודות התורה, ומאלו הסודות הוא גם ספר התיקונים הזה! וְדָא אֲתַקְרִי תִקּוּנֵי הַזוּהַר ואלו השבעים תיקונים שבספר הזה הם הנקראים 'תיקוני זוהר'.

דְּאֵינּוֹן שְׁבַעֲיִן אַנְפִּין לְאוּרִייתָא - שהם 'שבעים פנים לתורה' דְפְרִישׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחַאי בְּמַלְתָּ בְּרֵאשִׁית מִסְתְּרֵי אוּרִייתָא - שפירש רבי שמעון בר יוחאי בתוך צירופי התיבה 'בראשית' על פי סתרי תורה.

- והיה אליהו הנביא זכור לטוב מופיע אצלם פעמיים בכל יום ומלמד סודות התורה הקדושה, וְלֹא יָדַע אֵינִישׁ בְּהוּ - ולא ידע איש מהם, איה מקומם? והנה כל המעשה הזה מופיע בְּזוּהַר חֲדָשׁ פְּרֻשֵׁת תְּבוּאָה, וְכְתוּב שֵׁם אִמְנָם שֵׁם הוּבָא מַעֲשֵׂה זֶה לַעֲנִיין אַחַר!

ומסופר שם עוד שבזמן שהיה רבי שמעון נחבא במערה נשארו בני הישיבה בלעדיו ולא היה להם ממי לשאול ולפשוט ספקותיהם בלימוד התורה, ונהגו לרשום שאלותיהם בפתקא והיו שולחים אליו על ידי יונה אחת, והוא השיב להם על ידי אותה יונה. ומתואר

מקורות וציטוטים

1. והנה שם בריש פרשת כי תבוא (זהר חדש עג.) מובא המעשה כולו כהקדמה לדרוש אחר. ומסופר שם כל צערם של בני הישיבה לאחר בריחת רבי שמעון, שנשארו באין מי שיאיר את עיניהם בלימודם, ואף רשב"י נצטער על ריחוקו מהחברים ועל שאין מי שיגלה להם סודות התורה ויישב את קושיותיהם, ובהמשך נזכרה היונה שרבי יוסי בר רבי יהודה שילח עימה את השאלות לרבי שמעון בפתקה, ורשב"י אף הוא השיב להם על ידה.

2. ראה על עניין זה, ומעלתה הרמה של אותה מערה והעניין שדווקא לאחר צאתו מהמערה קיבל רשב"י הרשות והחל לגלות סודות התורה, בספר 'כוחו דרשב"י' מאת ריא"ז מרגליות (תחילת מערכה א, ושם בספרו 'כוחו דרבי אלעזר ברשב"י', אות ז).

ה. ע"פ באר לחי רואי.

כשהתחזקה הגזירה עברו להתחבא במערה וזה שרמזו 'יום אשר ברחת' למקום רחוק.

ד. וכפי שמובא בסיפור המעשה הזה בזהר חדש כי תבא (עג.), וז"ל: קם רבי יהודה בר אילעאי ואמר חבל על גריעותא דבר יוחאי, ולית מאן דידע מניה, ואילו ידעי לית רשו לגלאה ליה, ע"כ, וכדלהלן בהערה.

ה. עד כאן הלשון המובא מזהר חדש ריש פרשת כי תבוא. מכאן ואילך זוהי פסקה בפני עצמה, באר לחי רואי. אמנם בהגהות ימ"ן הבין שהדברים מחוברים עם ההמשך 'ודא אתקרי תיקוני זהר' ולכן תמה: 'ח'יפשתיו ולא מצאתיו', היינו שחיפש את המשך הלשון הזו במאמר שבוהר חדש ולא מצאה שם, ועל זה העיר בבאר לחי רואי: ולחנם תמה כי הפירוש לעניות דעתי פשוט, כמו שכתבתי, והלשון ודא אתקרי תיקוני זהר הוא דבר בפני עצמו כאן כנוכח, ע"כ.

הַקְדָּמָת תְּקוּנֵי הַזֵּהָר

קוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶפְתַּח מִלִּין קָמִי שְׂכִינְתָא, פְּתַח וְאָמַר
'וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ פְּזָהַר הָרְקִיעַ' וְגוֹמֵר (דניאל יב ג): וְהַמְשַׁבְּלִים

הַפְתָּר וְהַפְּבֹד

לעשות לה נחת רוח' ולתקנה"א.

ועתה ידרוש רעיא מהימנא במעלת רשב"י והחבריא מתוך
הפסוק 'והמשכילים יזהירו' וכו':

פְּתַח רַעִיא מַהִימְנָא ב' וְאָמַר א': 'וְהַמְשַׁבְּלִים
יִזְהָרוּ פְּזָהַר הָרְקִיעַ' י' וְגוֹמֵר טו
(דניאל יב ג): וְדוֹרֵשׁ: וְהַמְשַׁבְּלִים

בטרם יפתח רבי שמעון בר יוחאי בגילוי סודות ספר
התיקונים, מופיעה מעולם העליון נשמת רעיא מהימנא
למסור לו רשות האין סוף ב"ה לעסוק בגילוי סודות
התורה:

אמר 'רעיא מהימנא'ט: קוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן
אֶפְתַּח מִלִּין - פתח פיך ואמור
דבריך קָמִי שְׂכִינְתָא - לפני השכינה

נתינת
הרשות
לרשב"י
לגלות
סודות
התורה

מקורות וצינונים

הלשון 'פתח ואמר' הוא למטה, אחר שאמר 'ורשותא יהיב לעשר
ספירין' וכו' שהכוונה אין סוף ברוך הוא עתיקא קדישא [המכונה]
'עילת על כולא' שהוא נקרא אין סוף וכו' (כמו שכתב הרשב"י
בבראשית כב. ובוהר חדש דף סה) ורעיא מהימנא שמע נתינת הרשות
לרבי שמעון ולאליהו עם החברים [והוא המבשר להם זאת]. וכן
הדברים מוכחים מהמשך הלשון (בריש ג): אמר רעיא מהימנא בריך
יהא בוצינא קדישא דאמר מילין אלין וכו', ופונה אל אליהו 'קום
אליהו נביאה' וכו' הרי שהשבחים ובשורת הרשות וההזמנה לדרוש
בסודות התורה, כל אלו מילותיו של הרעיא מהימנא לרשב"י.
וכשסיים הוא [רעיא מהימנא] דבריו, פתח רבי שמעון ואמר:
'כזהר הרקיע דאיהו כליל כל גוון'. ועל זה הפסוק עצמו שדרש
אותו רעיא מהימנא בשבח רבי שמעון וחבריו, דורש בו רבי
שמעון עתה כל עשר ספירות דאצילות, ע"כ. וכדלקמן.
אמנם ה'בניהו' לשיטתו שאלו דברי אליהו, גם כן לא קשה, כי
הוא מפרש שכל הלשון הזו היא מדברי מעתיק הסודות הלא הוא
רבי אבא, ואין אלו דברי רשב"י או אחד מבני המתיבתא.
יד. פסוק זה משמש רבות בספר הזהר ובתיקונים לפתיחת דרושים
ולביאור עניינים, והוא נדרש בכל מקום לפי עניינו, ומליבש בכל פעם
סודות תורה אחרים באופנים שונים. כאן הוא מגלה את מעלתם של
רבי שמעון בר יוחאי וחבריו בני המתיבתא שלו הקדושים.
טז. בניהו על פי דרכו (עי' לעיל בהערה) שמייחס את הלשון 'קום
רבי שמעון' לאליהו הנביא, גורס לדלג מכאן ולחבר את הלשון
'והמשכילים יזהירו' וכו' עם דיבור המתחיל לקמן "כזהר הרקיע
דאיהו כליל כל גוון" וכו' שהוא תחילת הדרוש של רשב"י, וכל
הלשונות מכאן ועד 'דרא דמלכא משיחא' העוסקים בשבח רשב"י
והחברים, אינם מרבי שמעון אלא הם דברי המעתיק שהשתרבבו
בשגגה, וז"ל: והמשכילים אלין רשב"י וחברייא עד 'דרא דמלכא
משיחא' אין זה מדברי רשב"י אלא הם דברי המעתיק ספר
התיקונים שכתב בשבח רשב"י וחברייא ובשבח הסודות שנגלו על
ידם והוא כתב זה באותיות קטנות לסימן אך המעתיקים
והמדפיסים ערבו אותם עם דברי רשב"י כאלו הם מדברים שפתח

ט. ע"פ באר לחי רואי וכן ביאר בכסא מלך. וראה השוואה ללשון
המובא בתיקוני זוהר חדש: קם רעיא מהימנא על רגלוהי וכו' קום
רבי שמעון אפתח מילין קמי שכינתא, ע"כ. אמנם ה'בניהו' הלך
בדרך אחר ומושייך הדברים הללו לאליהו הנביא וז"ל: נראה
כשהתחיל רשב"י לחדש ולדרוש בשבעים תיקונים אלו עם החברים
תלמידיו, בא אליהו זכור לטוב שליח מן השמים להיות נמצא
במתיבתא זאת של רשב"י והחברים, וקודם שפתח רשב"י לדרוש
בתיקונים אלו אמר אליהו זכור לטוב 'קום רבי שמעון אפתח מילין
קמי שכינתא'. ודבר זה הוא נתינת רשות מן קבה"ו לדרוש בסודות
אלו, כי הוא שליח מהקדוש ברוך הוא בדבר זה, ע"כ.

י. ע"פ כסא מלך וז"ל: דמארי קבלה עבדין דירה לשכינתא כמו
שכתוב לקמיה (א) 'בנים' - מאריה קבלה, [שהם הנחשבים בנים
לשכינה ועושים לה דירה בעולם הזה]. ובכן זה החיבור יעשה
נחת רוח לשכינה'.

יא. בניהו וז"ל: דרשב"י על ידי עסקו ולימודו בסודות התורה
גורם להעמיד השכינה פנים בפנים ולכן אמר לו 'קמי שכינתא'
'קמי' דייקא כלומר לצורך הפנים, ע"כ.

יב. ע"פ באר לחי רואי וכסא מלך הנוקטים שאין אלו דברי
רשב"י, אלא המשך לשונו של רעיא מהימנא לרשב"י וחבריו
שמספר מה ששמע במתיבתא דרקיע גדולת נפלאות של רשב"י
ואליהו וכל חברייא איך מזהירים בתורתם כזהר הרקיע ושמע
נתינת הרשות שנתנו לרשב"י ולאליהו עם החברים. [ורק לאחר
שיסיים רעיא מהימנא את דבריו 'פתח רשב"י את דרשתו
במילים] 'כזהר הרקיע' וכו' שהוא התחלת הספר, באר לחי רואי.
יג. ע"פ כסא מלך אין כאן מקומן של תיבות 'פתח ואמר', ויש
לגרס זאת למטה, אחר 'ורשותא יהיב' וכו', וזאת על פי דרכו
שמייחס כל הלשונות הללו לרעיא מהימנא והוכיח זאת וז"ל: כי
אין יאמר רבי שמעון על עצמו 'והמשכילים אלין רבי שמעון
וחברייא רשותא אתיהיב לון'. אלא [אלה] הם דברי המדבר בעדם
ודורש הפסוק בכבודם שיהירו בזהר הרקיע ו[גם] אינם דברי
אליהו כי הלא [אמר לקמן] 'אמר לון ולאליהו עמהון'. ומקומו [של

אלין רבי שמעון וחברייא, וזהירו כד אתפנשו למעבד האי חבורא, רשותא אתיהיב להון ולאליהו עמהון ולכל נשמתין

הפתר והפכוד

ספר 'תיקוני זהר'. רשותא אתיהיב להון - ובזאת ניתנת הרשות^כ לרשב"י והחבריא לשאת ולתת בסודות התורה הנעלמים, לגלותם ולעסוק בהם בפומבי ואף להעלותם על כתב^כ, ולאליהו עמהון - ורשות זו נתונה אף לאליהו הנביא, להשתתף עימם בגילוי הסודות וכתבתם^כ, ולכל נשמתין והרשות נתונה אף

'אלין רבי שמעון וחברייא - המשכילים' אלו רבי שמעון והששה חברים שנותרו מהאיזרא כיוון שיצאו בשלום^כ, והם השיגו מעלה עליונה^כ, ונקראו כך על שום המסתכלים בפנימיות הדברים והעלמם^כ, הם וזהירו בזהר עליון^כ כד אתפנשו למעבד האי חבורא - מאחר שהתאספו לעסוק בחיבור קדוש זה הוא

מקורות וציונים

ערכי הכינויים לרבי משה זכות (אות מס) וז"ל: משכיל הוא ביסוד. הנה כשיצא אור היסוד בעת מיתת המלכים, אז היסוד נכנס בכלי שלו ומלך במקומו. ונשבר ועלה האור דרך קו האמצעי ועלה עד מקום דעת העליון, והכלי שלו ירד בגבורה דבריא. והטעם שעלה עד דעת כי הנה היסוד נקרא 'משכיל לאיתן האורחי' כמו"ש במשפטים בענין הסבא, כי זה המשכיל שהוא יסוד הוא לעילא והוא לתתא. וג"כ רמזו בפקודי בהיכלות כי יוסף איהו לעילא ואיהו לתתא. וטעם היות לו יתרון זה הוא כי אם לא היה בו כח זה שיוכל לעלות עד הדעת שהוא נשמת ו"ק ושם הוא מקום ה' חסדים כנודע שהם בחינת הטיפה זרעית, לא היה בו כח ויכולת לעלות טיפת הזווג בנקבה בעת הזווג ולהמשיכה ממש מהדעת, ע"כ.

י"א. ע"פ רמ"ק באור יקר, הובא לעיל בהערה. כ. באר לחי רואי, וז"ל: ורצונו בזה להודיע שהחיבור הזה נתחבר מרשב"י עם סיעת מרחמוהי - רבנן, באתכנסת [-בהתאספות] כולם עם אליהו הנביא זכור לטוב ונשמות הצדיקים שבאו בעולם הזה לגלות מסתרים אלו, ע"כ.

כא. נדרשת רשות מיוחדת לחבר חיבור זה, שהלא קיימא לן שאין דורשין בסתרי תורה אלא לראויים לכך (הגיגה ג), וז"ל באר לחי רואי: כי קודם שניתן להם הרשות לא היו רשאים לחבר חיבור זה שיהא מוכן לכל הבא ליטול את השם כי כבר אמרו ז"ל אין מגלין סתרי תורה אלא לאנשים שראויין לכך וכמבואר בש"ס (הגיגה, ריש פרק אין דורשין), ע"כ.

כב. ע"פ רמ"ק (שם) ומבאר מדוע הוזקקו לרשות מיוחדת וז"ל: מפני שהיו רוצים לגלות סתרי תורה, דברים שהם כבשונו של עולם (ועל דברים אלו) כתיב 'כבשים ללבושך' (משלי כו) [ודרשו חז"ל (הגיגה ג)] 'דברים שהן כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך' וכו'. ולכן הוצרכו אל הרשות כדי לשאת ולתת בדברים הנעלמים ולגלותם ולהעלותם בכתב שהוא עניין גדול, שעדיין לא ניתנה רשות להיכתב תורה שבעל פה עד זמן רבינו הקדוש שחיבר חיבור המשנה, כל שכן דברים הנסתרים שעד דור רבי שמעון היו נמסרים מפה אל פה, ועתה ניתנה לו רשות לעסוק בהם בפומבי ולהעלותם בכתב משום 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', ע"כ.

כג. ע"פ רמ"ק (שם), ומבאר במה נתייחדה הרשות שנדרשה לאליהו מהרשות שהוזקקו לה שאר הנשמות שהופיעו בכתיבתם, כדלקמן,

רבי שמעון ואמר ובאמת זה לא יתכן, ועל הרוב נראה שכתב זה רבי אבא שהוא חד מגדולי חבריא שהיה הוא הסופר המעתיק סודות אשר התחדשו והתגלו בכתיבתא דרשב"י, ע"כ.

כז. רמ"ק באור יקר (כרך ב, שער ה עמ' קב).

יז. ע"פ רמ"ק באור יקר (שם) והוא מרחיב לקשור את סיבת התעוררות רשב"י לחבר את ספר התיקונים לעשות ניחא לשכינה בגלותה, וז"ל: כי להיות שהתחיל השעבוד והגלות על ישראל אחר שנחרב הבית בשניה, ושכינה גלתה עם ישראל, לכן עמד רבי שמעון וחבריו לחבר ספר זה, כדי שעל ידי גילוי הסודות היה מתגלה אור התפארת [ז"א] והיה למלכות נחת רוח קצת בייחוד ותיקון, ואין ספק שגם בדורינו אלה בעסוק האדם בחכמה הזאת הוא עושה תועלת גדול ושכינה שורה עליו בפרטות אם דרכיו הגונים וכו' ולזה השיגו מעלה גדולה הוא [רשב"י] וכל החברים והזהירו בזהר עליון, ע"כ.

יח. רמ"ק (אור יקר, תיקונים כרך ב, שער חמישי, עמ' קב) וז"ל: משכילים ייקראו המסתכלים בפנימיות הדברים והעלמם. והעניין מוכח מעצמו כי משכיל ודאי גדול מחכם ונבון, כי נבון בבינה וחכם מחכמה ומשכיל הוא לשון 'שכל' שהוא מחכמה העליונה, מה שאין כן חכם שהוא מחכמה תתאה, והאיה לזה מלשון הכתוב (משלי טז כא) 'לחכם לב ייקרא נבון', פירושו: מי שהוא חכם מצד לב נתיבות, שהוא 'לב', זה ראוי שיקרא נבון, מפני של"ב נתיבות חכמה מתגלות באמצעות הבינה. אולם חכם מחכמה עילאה הוא ודאי 'משכיל' ועליו נאמר 'חכם' עדיף מנביא. וכן פירושו בזהר: 'משכיל על דבר' כלומר משכיל דבר לא נאמר אלא 'על דבר' דהיינו שהוא משכיל בפנימיות הדבר ובמה שלמעלה ממנו, דהיינו יסוד על המלכות, ונוגע עניינו ועולה עד החכמה כי יסוד וחכמה עניין אחד, ולהיות שר"ש וחבריו היו בדור ההוא בעלי היסוד ופנימיות התורה, [לכן] קראם משכילים, ע"כ.

ובהגהות 'דרך אמת' הגהת ימ"ן כתב וז"ל: בשביל שהמשכיל הוא בדעת (כמ"ש בשער שבירת הכלים פרק א) הרשב"י היה בסוד דעת והחברים היו בסוד י' חסדים המתפשטים, ע"כ.

וראה עניין זה שער הגלגולים (הקדמה כו והקדמה לט) בביאור מקום מחצב נשמתם של רשב"י והחברים שהוא מהיסוד והם מהחסדים המתפשטים, והוא כל מה שמובא בדרוש זה כאן, בשבחם של רשב"י ובני חבריא שנשמותיהם מהיסוד ומהחסדים המאירים בו, כדלהלן. ועוד בעניין שייכות התואר 'משכיל' ליסוד וממילא לדעת ראה

דְּמִתִּיבְתָאן לְנַחְתָּא בִּינִייהוּ וְלְכָל מְלֹאכְיָא בְּאַתְכְּסִיָּא וּבְאַרְחַ שְׁכָלָא . וְעֵלְתָּ עַל כְּלָא יְהִיב רְשׁוֹ לְכָל שְׂמֵהָן קְדִישׁוֹן .

הַפְתָּר וְהַפְּבֹד

בְּאַתְכְּסִיָּא - שלא ייראו בראייה חושית, אלא באופן נסתר וּבְאַרְחַ שְׁכָלָא - בראייה שכלית כ"ו.

אחר שמסר רעיא מהימנא רשות הא"ס ב"ה לרבי שמעון ולבני המתבתא לגלות סתרי תורה, ניתנת הרשות כ"ח גם לכל שמות הקודש והכינויים להתגלות ולהשפיע להם סודות התורה, ולצורך כך האירה עליהם עתה הארה עליונה שאין למעלה ממנה, מאור האין סוף המלושב בא"ק כ"ב, וזה שאמר:

וְעֵלְתָּ עַל כְּלָא - הוא אור אין סוף המלושב בא"ק יְהִיב רְשׁוֹ לְכָל שְׂמֵהָן קְדִישׁוֹן,

נתינת הרשות לספירות לגלות סתרי תורה

לכל שאר הנשמות הקדושות, דְּמִתִּיבְתָאן - שבשתי המתבתות העליונה שבגן עדן העליון ותתאה שבגן עדן התחתון כ"ד, לְנַחְתָּא בִּינִייהוּ כ"ה - שאלו הנשמות בני העולם העליון רשאים לרדת ולהתלבש בדמות וצורה כדי להופיע במתיבתא של רשב"י ואף להשתתף בגילוי הסודות ורשות בפני עצמה כ"ו נתונה וְלְכָל מְלֹאכְיָא - לכל המלאכים שיהיו רשאים לרדת ולהופיע במתיבתא דרבי שמעון רק

מקורות וציטוטים

הורשו להופיע ולהתראות לבני המתבתא של רשב"י בראייה חושית מה שאין כן המלאכים, וז"ל באר לחי רואי בנימוק העניין: כפי הנראה הוא כי עם אליהו ונשמות הצדיקים יען כי היו פעם אחת בעולם הזה והיה להם התייחסות אחד [כלומר היתה לנשמות הצדיקים ולאליהו שייכות זה לזה] על כן היו יכולין לראותם בלי כיסוי ולבושים. מה שאין כן המלאכים שאין להם עסק בעולם הזה ואין להם התייחסות עמהן על כן לא יכלו לראותם בעולם הזה אלא באתכסייא ומלושב בלבושים שונים וכמוכח, ע"כ.

כו. ע"פ רמ"ק, ובבאר לחי רואי ציין לדברי רעיא מהימנא לאליהו (תיקונים מזוהר חדש עא): וז"ל: קוּם אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְחָא לְעֵלְתָּ קָל עֲלֵאִין, דְּאֵתְּ תְהֵא אֶקְדִים לְכָל נְבִיאָה בְּדָרָא דְמְשִׁיחָא. דְּאֵית לְמֵאן דְּאֵתְּ עֵתִיד לְאַתְגְּלֵאָה לָהּ מְסֻטְרָא דְנִשְׁמָתָהּ בְּשִׁבְלָא דִילָהּ. וְאֵית לְמֵאן דְּאֵתְּ עֵתִיד לְאַתְגְּלֵאָה לָהּ פְּנִים פְּנִים מְסֻטְרָא דְגּוּפָהּ, מְסֻטְרָא דְנִשְׁמָתָהּ בְּשִׁבְלָא דִילָהּ.

כה. נדרשת לשמות הקודש להויין ולכינוין רשות בפני עצמה מלבד הרשות שניתנה כבר לנשמות לאליהו ולמלאכים, והרשות הזו ניתנת על ידי התגלות גבוהה ביותר, ע"פ רמ"ק באור יקר (קא): וז"ל: רשות זה ניתן להם מאת השרשים הנעלמים, דהיינו סוד ההשגחה העליונה בספירות, שמציאות התורה והנשמות והמלאכים מהם על ידי אין סוף המתלבש בהם ומנהיג הנמצאים, אמנם היו סודות בתורה שלא נתגלו אלא למשה רבינו ע"ה ולא נמסרו לא לנשמות וכל שכן למלאכים, והיה צריך להדשם ולהאצילם ממקום העלמן, דהיינו שתורה כוללת כל האצילות, וכל מצוה ומצוה ענף באצילות, וכל פרשה ופרשה ענף ובחינה באצילות, וכן כל פסוק ופסוק וכל אות ואות, וכדי לגלות אותם הסודות לא היה אפשר אם לא על ידי השורשים בעצמן ממש, ולכן הכא שהיו הספירות ממש המשפיעות, היה המרשה 'עילת על כלא' - דהיינו אין סוף, ולכן הזכיר רשות בפני עצמו, ע"כ.

כז. נותן הרשות הוא 'עילת על כלא' - אין סוף ב"ה בעצמו המלושב בא"ק, בטרם התלבשו בספירות ובעולמות. וזו הארה שאין למעלה ממנה. ע"פ רמ"ק באור יקר (הובא לקמן בהערות), בשילוב באר לחי רואי. **ל. הלשון** 'עילת על כלא' מבטאת שני הפכים בנושא אחד - שייכות ונבדלות ששניהם יחד מבטאים את יחס אור הא"ס עם

וז"ל: רשות אליהו לא היה להתגלות, שכבר היה נגלה עליהם מימים, ובכל דור ודור היה מתגלה לחסידים ופרושים אפילו בדורות אחרונים [אלא הרשות שניתנה לאליהו היא כרשות שניתנה לרבי שמעון וחבריו לעסוק ולכתוב את הסודות. ולפיכך נאמר באליהו 'עימהון' כאמור, שניתנה לו אותה רשות כרשות שניתנה לרשב"י והחברים]. אי נמי אליהו לא היה כנשמות הרוחניות שצריכים אל ענינים והכנות להתלבש בקלין ודיבורין דאורייתא כדי להימצא אליהם בדיוקן ולבוש, מפני שאליהו יש לו כח ורשות להתלבש כרגע והוא מתגלם בלבוש בן אדם [ב]כל עת שירצה ויצטרך, ולכן אמר 'עימהון' - היה כמותם ממש מתלבש ומתגלם כרבי שמעון וחבריו [ואולם שאר נשמות היו צריכות לשתי הרשות - א' להתגלם ולהתלבש כדמות אדם, ב' רשות על עצם גילוי הסודות. ולכן הלשון בהם שונה 'לנחתא ביניהם' (ולא עימהון כאליהו) - שאין להן רשות להתראות בין החברים במראה אדם רגיל, אלא הן מתלבשות בקול ודיבור של התורה ובאמצעות אותם קולות ודיבורים רוחניים היו מופיעים לרשב"י וחבריו]. משום דלא כוותיהו ממש אלא 'בינייהו' - בסוד לבושם, דהיינו לבושי קלין ודיבורין דאורייתא, ע"כ.

כד. ע"פ הרמ"ק והדיוק מהתיבה 'מתיבתאן' שהוא לשון רבים להורות על שתי המתבתות, עילאה ותתאה, וז"ל (שם): מלבד שיש בכל גן וגן ישיבות ישיבות לפי הדורות והמדרגות, ע"כ. **ובבאר** לחי רואי מרחיב בביאור ענין של שתי המתבתות ומציין לביאור הרמ"ז על הזוהר בכמה מקומות ותמצית דבריו שמתבתא העליונה היא של קוב"ה והיא בעולם הבריאה, ומתיבתא תתאה היא של מטטרון ובעולם היצירה, וז"ל (בלק רג): במתיבתא דרקייעא - בנא"י מצאתי כתוב כי מתיבתא עלאה היא מתיבתא דקב"ה ומתיבתא דרקייעא היא מתיבתא דמט"ט, ונראה לי ראה לזה ממו"ש בבראשית (ו.) דרבי שמעון ורבי אלעזר הוו סלקי למתיבתא דרקייעא, ואמר שם לקמן, דחמא למארי דגדפי, שהוא מטטרון וכו'.

כה. בדיוק הלשון 'לנחתא בינייהו' הנאמר בנשמות, לעומת לשון 'לנחתא עימהון' המתייחס לאליהו הנביא, עי' הערה קודמת מדברי הרמ"ק.

כו. ע"פ רמ"ק ובאר לחי רואי. המלאכים נדרשים לרשות מיוחדת ושונה מהרשות שניתנה לאליהו הנביא ונשמות הצדיקים שהם

וְלִכְלֵךְ בְּנוֹיָיו, וְלִכְלֵךְ בְּנוֹיָיו, לְנִלְאָה לֹאן רִזִין טְמִירִין, כָּל שֵׁם בְּרִנָּא דִּילֵיהּ,

תְּפִתֵּר וְתִכְפֹּד

ולבני המתבתא שלו סודות טמירין, ולצורך גילוי הסודות הופיעו השמות בעצמם בבית במדרש ל"ח וְכָל שֵׁם הַשְּׁפִיעַ לָהֶם הַסּוּדוֹת הַנְּעֻלָּמִים בּוֹ, בְּדִרְגָא לִטְ דִּילֵיהּ - כפי מדרגתו ובחינתו.^א

- נותן בזאת רשות לשמות הקודש שאינם נמחקים ל"א וְלִכְלֵךְ הַנוֹיָיו לִבְ, - י"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה ל"ט וְלִכְלֵךְ בְּנוֹיָיו, ל"ד - השמות הנמחקים ל"ה, לְגַלְאָה לֹאן ל"ו רִזִין טְמִירִין, ל"ז - לגלות לרשב"י

מקורות וציונים

אבל הגדול הגיבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העוזו חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין, ע"כ. ומצייין עוד למה שנראה להיפך בהמשך הגמרא (זו): וז"ל: ונוקב שם מות יומת, יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום, ע"כ.

וברש"י (שם ד"ה כי יקלל אלהיו) 'דהיינו כנוי דלאו שם המיוחד'. משמע מדבריו ששם אלוקים נחשב אף הוא כינוי ורק שם המפורש הוא שם ממש ולא כינוי.

וכן בהמשך הגמ' שם: וחכמים אומרים על שם המיוחד במיתה ועל כינויים באזהרה ומבואר דכל השמות חוץ משם הוי"ה הן בכלל כינויין. ועיי"ש כל משאו.

ל"ו. גר"א מחק תיבת 'לון'.

ל"ז. כי בדרכי ההשגה ישנן דרכים שונות כל אחד לפי ערכו, שמקבל השגתו או על ידי מלאך או באמצעות קול של צדיקים הבאים להתחבר עמו ולגלות לו רזי תורה, באר לחי רואי. ומצייין למובא בשער הייחודים (פרק ג) וז"ל: וכל זה בא לאדם אם עוסק בתורה לשמה דאז אפשר שישגי ויתגלה אליו איזה נשמת צדיק מאותן שהם משורש נשמתו או שעשה איזה מצווה המתייחס לאותו צדיק, והם מגלגין לו רזי תורה, ע"כ. ומציינים בשער הייחודים ללשון התיקונים כאן 'רשותא אתייהב וכו' לגלגלה לון רזין טמירין'. וראה עוד בשער רוח הקודש פרק א.

ל"ח. ע"פ רמ"ק, וראה להלן.

ל"ט. השמות שהקב"ה מופיע ומתגלה בהם לפי מעלת אותן הדור, לפי בני האדם ומעשיהם הוא קרוי הוי"ה או אדני" וכיוצא, באר לחי רואי, וצייין לרעיא מהימנא (פנחס רנו): וז"ל: אוף הכי מארי עלמא, קדם דברא עלמא, וברא בריין דיליה, למאן אתקרי רחום וחנון או דיין. אלא כל שמחן דיליה, אינון כנויין, ולא אתקרי בהון, אלא על שם בריין דעלמא, ובגין דא, כד מארי דרא אינון טבין, איהו אתקרי לגבייהו, יהו"ה במדת רחמים. וכד מארי דרא אינון חייבין, אתקרי אדני" במדת הדין. לכל דרא, ולכל בר נש, כפום מדה דיליה. אבל לאו דאית ליה מדה ולא שם ידיע, ע"כ.

מ. כי כל שם שייך לבחינה או עולם אחר. באר לחי רואי. כל שם בדרגא דיליה - מאחר שיש שמות שווים לבחינות שונות, וכדי שידעו להבחין לאיזו בחינה ירמוז כל שם, לפיכך השפיעו להם השמות בעצמם ממקומם וכפי מדרגתם ובחינתם את הסודות, ע"פ רמ"ק (עמי קג) וז"ל: השמות, יש שהם שווים [אף על פי כן] אינם רמוזים בספירה אחת, כגון אהי"ה שלוש פעמים כל אחת ואחת בדרגא דיליה רמוז בספירה אחת, וכן אלהים בבינה או בגבורה או במלכות, וכן יהו"ה - יש בתפארתו ויש שהוא הוי"ה ויש רמוז באריך אנפין. וכן שם אל יש בחסד ויש בכתר וכח שם

הספירות, ע"פ רמ"ק וז"ל: קראו 'עילת על כלא' להורות בחינת שיתופו בספירותיו ואחדותו עליהם, שהוא עילה להם. ואמר 'עילת' בת' הסמיכות, להראות סמיכותו וקירבתו אליהם, והמצא מציאותו מצידו עמהם, והוא 'על כלא' - מסולק מכולם מפני הרחקו מן השינוי והיריבו והחיבור והפירוד. ולכך בבחינה [אחת] דומה שהוא מיוחד עמהם, שאין להם פעולה מבלעדו, ובבחינה [אחרת] הוא מתעלה על כל מציאותם, ע"כ.

ונקראת הארה זו 'עילת על כלא' משום שכל דרגה היא עילה לדרגה שלמטה ממנה, וזו מדרגה שאין למעלה ממנה ולפיכך היא 'עילת על כלא'. ע"פ הרמ"ק.

והנה הכינוי הזה 'עילת על כלא' מופיע לקמן בסמוך בתיקונים (א) וז"ל: עלת על פלא סמיך ונגיז בקתה, ומנייה אתפשט נהוריה על יהו"ה, דאיהו 'ל' חקקה, ה' בינה, ו' קליל שית ספיך, ה' מלכות, ע"כ. ובביאור הכינוי הזה הרחיב הרמ"ק דיבורו בפרד"ס (שער ג פרק ב), והוכיח מהלשון הזו שאין הכוונה לכתר, אלא לאור האין סוף הגנוז וטמיר בתוך הכתר, עיי"ש דבריו.

לא. כנון: אל, אלהיך, אלהים, אלהיכם וכו' (המוזכרים בשבעות לה), ע"פ באר לחי רואי.

לב. ברמ"ק הביא גירסא נוספת: "לכל הויין ולכל כינויין לגלגלה לון רזין טמירין כל שם בדרגא דיליה" ומצייין "וניחא טפ"י".

לג. ע"פ באר לחי רואי. והנה עניינן של שנים עשר צירופי שם הוי"ה נודע בשערים ומבואר בכ"מ, כי ד' אותיות יוצרות כ"ד צירופים, אמנם בשם הוי"ה ישנה אות כפולה (ה' ראשונה ואחרונה) וממילא אין אלא י"ב צירופים אפשריים.

לד. בענייין ג' הבחינות: 'שמחן הויין' כינויין' - [שמות הוי"ה כינויים]. ראה רמ"ק (שם עמי קג ד"ה 'לכל שמחן') שהציע כמה דרכים בביאור ההבחנות בין ג' הבחינות הללו וסיבת הקדמתן זו לזו. ותמצית דבריו שאלו ג' בחינות מלבישות זו לזו: ג' בחינות לספירות: הכינויים מלבישים על השמות והשמות מלבישים על ההיות. ובטעם הקדמת שמות להיות כתב וז"ל: 'להיות ההיות נעלם]מים] מאוד בלת' מושגים] אלא מחויב מצד מציאות השמות, לכך הקדים השמות, כי מן השמות יושגו היות, ולכן אמר שמחן והויין ואחר כך כינויין שהם בחינה אחרונה. ועיי"ש עוד דרכים בביאור העניין. ועיי"ש עוד שלהי ד"ה 'כל שם בדרגא דיליה' דרך נוספת בביאור ג' בחינות 'שמחן הויין וכינויין' וקדימתן זו לזו.

לה. כנון: חנון ורחום ארך אפיים ורב חסד, ע"פ באר לחי רואי. ועיי"ש שנושא נותן בביור הגדרתם של שמות לעומת כינויים ובתוך דבריו מצייין לגמרא בשבעות (לה) בעניין השמות הנמחקים ושאינם, וז"ל: יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין אלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל אלהיך אלהים אלהיכם אהיה אשר אהיה אלף דלת ויוד הי שדי צבאות, הרי אלו אין נמחקין.